

EGRI *FEHÉR/FEKETE* 1995.Karácsony

a Ciszterci Diákszövetség Egri Osztályának hírei

Keszthelyi Ferenc Jeromos OCist váci püspök az újraindulásról

Keszthelyi Ferenc Jeromos Egerben született. Középiskoláját 1938–46 között a Szent Bernát gimnáziumában végezte. A rendbe 1946. augusztus 29-én lépett. Örök fogadalmat 1950-ben tett még a felosztás előtt Zircen. Pappá 1951. április 2-án szentelték Székesfehérvárott. Polgárdiban, Budafokon, Tárnokligeten végül Nagytétényben teljesített szolgálatot. Püspökké szentelése 1992. március 21-én volt Vácott, azóta a váci egyházmegye megyéspüspöke.

Egerben a cisztercieknek visszatérése elsősorban az Ő nevéhez fűződik. Kértük, mondja el ennek történetét.

Budán kell kezdenem. – 1990 őszén nyílt arra lehetőség, hogy a hitoktatást a volt iskoláinkban megkezdjük. Kerekas apátúr megbízott: próbálkozzak a budai József Attila Gimnáziumban – ez a mi Szent Imre Gimnáziumunk volt. A tanév ekkor már megkezdődött. Megjelentem Palotás Jánosnál, a József Attila Gimnázium akkori igazgatójánál, és bemutatam a hittanári okleveletem. Igen kedvesen és jóindulatúan fogadott. Mint mondotta, ebben az iskolában mindenki saját meggyőződése szerint munkálkodhatott az előző évtizedekben is. Tárgyalásunk közben behívott néhány tanárt. "Ezek a te embereid – mondotta –, akik hitüket mindig megvallották, és ez nem volt titokban a tantestület előtt és előttem sem". Először velük köttem ismeretséget.

A tanári karral jó kapcsolat alakult ki. Palotás János – függetlenül, hogy mik voltak a rendelkezések – kijelentette, hogy a tanári kar tagjának tekint, és egyszer s mindenkorra minden konferenciára és minden rendezvényre meghívott. Ezeket részt is vettem.

A tanulást az egyháztörténelemmel kezdtük. Ez csatlakozott a történelmi tanulmányainkhoz. Apologetika szempontjából nagyon fontosnak látszott, hogy a kihagyott, ill. a részben tévesen bemutatott egyházi anyagokat korrigáljuk. Jól be lehetett mutatni a katolikus egyház szerepét és hivatását, a híveinek lelkiéletét.

Kezdetben a gyerekek kissé tartózkodóak voltak, de sohase tiszteletlenek. Feloldandó tartózkodásukat, időnként meghívtam őket Nagytéténybe. Szombaton reggel jöttek, részt vettek szentmisén, ebédet kaptak, volt beszélgetés, játék, vetítés. Nagyon szerették ezeket a kirándulásokat és egyre barátságosabbak lettek.

Mikor már jól mentek a dolgok és ezt látta az Apátúr is – szólt –, hogy Egerben is jó lenne ezt beindítani.

A Ciszterci Rendtől annyi mindent kaptam – 10 éves koromtól fogva az iskolában, majd rendi növendékként, de még fiatal papi éveimben is, és ezért semmit sem nyújtottam –, így hát szívesen vállaltam, és örültem, hogy ezt megtehetem.

Egerbe bizonyos aggódással mentem. Olyan híreket hallottunk, hogy az iskola vezetése nem barátságos a ciszterci múlttal. Magunk is tapasztaltuk az osztálytalálkozóinkon: úgy settenkedtünk be a volt iskolánk osztálytermébe. Az utóbbi időben ugyan már enyhült egy kicsit a légkör.

Ilyen körülmények között kerestem meg az Apátúr megbízásából a gimnázium akkori igazgatóját, dr. Nagy Andornét. Meglepően barátságos fogadtatásban volt részem. A teljes tanári karnak bemutatott. Közöttük volt egy kis réteg, akiknek arcán látszott, nem nagyon örülnek, hogy ott vagyok. Mások közömbösen, de barátságosan viselkedtek. És voltak, akik kifejezetten örültek, hogy közöttük lehetek. A bemutatás után elmondottam, hogy nem vendégként jöttem, hiszen ebben az iskolában 8 évet jártam –, én most hazajöttem. Igaz nem voltam éppen a legjobb tanuló, és a legrendesebb gyerek az iskolában. Mire a tanári kar egyhangúan: mi se'!

A tanári szobában külön asztalt kaptam. Hittanteremnek az iskolának egy reprezentatív, szépen berendezett termét – a régi cserkészotthont – jelölték ki. Az iskolában ebédelhettem – nagyon barátságosan kiszolgáltak. Együtt ettünk tanárok, diákok.

A hittanra jelentkezést az igazgatónő már előzetesen szervezte. Az első megbeszélésen a fizikai előadó zsúfolásig megtelt több mint száz érdeklődővel. Ez persze az iskola létszámának nem érte el a 10%-át sem. Végül is két csoportot alakítottunk ki, és külön csoportokat képeztünk az első-áldozók, ill. a bérmlásra felkészülők részére. A hittanítás szerdánként volt. Budapestről megérkezve déli egy órától este hatig-hétig tartózkodtam az iskolában. A szemináriumban Jusztin testvér egy állandó szobát adott, és időnként ott aludtam. Ilyen-kor reggel igen korán kellett Pestre visszamennem.

Az igazgatónő minden kérésemet készségesen teljesítette. Meghívásunkra a Mikulás-, és a karácsonyi ünnepélyünkre is eljött.

Az iskolának karácsonyi koncertje a díszteremben (a régi rajzterem) volt. Mikor odakerültem,

kérésükre a ciszterci templomban rendeztük ezeket. A második alkalommal – 1991-ben – már egy kis elmélkedést is tartottam.

A tanári karból főleg Csák György állt mellettem és segített. Az egri öregdiákok, köztük Száva József, Wolsky Agenor, Bereczkei Ottó, Szelényi János, Albach Oszkár, Kovács Jenő, Pók Tibor és a többiek is nagy szeretettel fogadtak. Pénzalapot hoztak össze a kiadások fedezésére.

1991-ben május elsején rendeztünk egy ún. ciszterci ifjúsági találkozót Bélapátfalván. Ide eljött az Apát úr és Kovács püspök úr is. Ekkor kereszteltünk, voltak elsőáldozók, és Kovács püspök úr bérmált is. Egy egész napos programot szerveztünk, sport rendezvényekkel. Nemcsak az egriek voltak itt, hanem pestiek is, és eljöttek a novíciusok és a ciszterci nővérek. A helyi plébános nagyon támogatott bennünket. A következő évben is megrendeztük a találkozót.

1991. őszén, mikor a ciszterci osztály megindult, már reggel kezdtem a tanítást. Ennek az osztálynak a tanrendjébe már beépült a hittanóra. Tantermük a színi-szertár helyén volt a második emeleten. A ciszterci osztály szülői és a tanári értekezleteken mindig részt vettem. Volt szülő-tanártalálkozó is. Nagyon szépen alakult minden.

További terveink megvalósításához, az öregdiákok sürgetésére – ezt én is támogattam – Albach Oszkár elkészítette a rendház első és második emeleti fő-utcai részének az átalakítási tervét, melyet a városi építési osztály is jóvá-hagyott. Az volt az elképzelés, hogy ezt a részt visszakerjünk, az ott levő kollégium pedig elköltözik. A kollégiumi leányok elhelyezése ügyében jártam a megyei önkormányzat elnökénél is. A terv szerint az első emeleten lett volna egy kis étkező, konyha, egy társalgó, mely egyúttal hittanterem is, és itt lett volna a házfőnök lakása. A második emeleten pedig egy kis oratórium – ahol a zsolozsmát végzzük –, kis konyha és 3-4 két szobás lakrész minden rendtársnak. A kollégiumban nagyon megijedtek. A kollégiumi igazgató ugyan barátságos és tiszteletudó volt, de szívósan védte a helyzetét. Nem nagyon akart onnan mozdulni. Úgy terveztem, hogy Egerbe költözöm és egy 100 fős fiúkollégiumot működtetünk a Csiky Sándor utcai szárnyon, ahol a Ciszterci Diákotthon volt.

Amikor váratlanul megtörtént a kinevezésem – 1992. február 11-én mondta be a rádió –, másnap reggel az iskolában az összegyűlt tanári kar fogadott. Az igazgatónő könnyezve jelentette be: meg kell válnunk.

A március 21-i szentelésemre az egri gimnáziumból két autóbusszal jöttek tanárok és diákok Vádra. Egy miseruhát kaptam tőlük ajándékba. Ott volt Budapestről Palotás igazgató úr, tanárok és diákok is jöttek.

Így fejeződött be...

– *A beszélgetés végén megkérdeztük a püspök atyát, hogyan látja a ciszterci gimnáziumok helyzetét, továbbá mi a véleménye a 8 osztályos gimnáziumról?*

– Nagy szükségünk van mind az öt ciszterci gimnáziumra. Nem mondhatunk le róluk. – Mit jelentett a ciszterci gimnázium számunkra? Bizonyos tiszteletet, fegyelemet és nagyon-nagyon barátságos, családi légkört. – Ne féljünk, hogy most nincs elég rendtársunk. Ha van egy ciszterci vezető, egy lelkipásztor hittanár, és a tanári karral foglalkozó adminisztratív személy –, többi civil tanárok végezhetik. Biztosan találunk megfelelő civil tanárokat. Ezt láthatjuk külföldön, és így tapasztalom Vácott a piaristáknál is: itt három szerzetes tanár van, a többi civil. – És ez valódi piarista iskola. Látszik a diákok magatartásán, a viselkedésükön.

– Ami a 8 osztályos gimnáziumot illeti: Amerikában a magyar ciszterciek egy teljesen más iskolarendszerben indították el a 8 osztályos gimnáziumot, és átütő sikere van. Pedig ez szinte idegen test az amerikai iskola-rendszerben.

Persze az ország oktatási rendszeréhez alkalmazkodni kell. Nálunk a cisztercieknek azért 8 osztályos volt a gimnáziumuk, mert akkor ez volt a rendszer. Amikor ez megváltozott, mindjárt indították az általános iskolát is. Lényeges: a gyermek ne a kamaszkor kellős közepén kerüljön az iskolába. Eből a szempontból még a hatosztályos gimnázium is elfogadható. A gyermekek ekkor a perpubertás korban vannak, és érzelmileg telítettek. Legjobb mégis 10 éves korban kezdeni!

Megköszönve a beszélgetést Isten segítségét kérjük nehéz munkájához, melyet a ciszterci öregdiákok mindig szerető figyelemmel kísérnek.

Endrédy Vendel zirci apátúrra emlékeztünk

Domine, salvum fac Vendelinum abbatem!– köszöntöttük apáturunkat minden október 20-án templomunkban. Örömmel és tisztelettel fogadtuk Őt Egerben a tavaszi látogatásokon. Fájdalommal hallottuk a meghurcoltatásáról szóló híreket 1950-ben. Szomorúsággal olvastuk – már halála után – a szenvedéséről megjelent írásokat.– Most, születésének 100. évében emléktáblát avatott a Magyar Ciszterci Diákok Szövetsége a *Szent Imre* – ma József Attila – *Gimnáziumban*, ahol 1920-tól 1939-ig, zirci apáttá választásáig tanított. A tábla szövege:

"ARDERE ET LUCERE"

ITT TANÍTOTT 1920 ÉS 1939 KÖZÖTT
ENDRÉDY VENDEL
(1895-1981)

MÁRTÍRSORSÚ CISZTERCI SZERZETES, ZIRCI APÁT.
SOKSZÁZ DIÁKOT NEVELT EMBERSÉGRE, MAGYARSÁGRA,
A MATEMATIKA ÉS A FIZIKA SZERETETÉRE.
SZÜLETÉSE 100. ÉVFORDULÓJÁNAK EMLÉKÉRE
ÁLLÍTOTTA KÖZADAKOZÁSBÓL
A MAGYAR CISZTERCI DIÁKOK SZÖVETSÉGE
1995

Egy kis statisztika a Gárdonyi Gimnáziumból

*Egyetemre ill. főiskolára felvett tanulók
az 1995 júniusában érettségizettek közül :*

	Osztályfőnök	Érettségit tett tanuló	Érettségi osztályátlag	Felvételt nyert tanuló	%
4.b - általános tagozat	Gerjákné Csibrány Éva	40	3,68	15	37.5
4.c - általános tagozat	Koczok Mária	40	3,75	11	27.5
4.d - ciszterci osztály	Csák György	41	4,07	17	40.5
4.e - német tagozat	Fodor Jánosné	31	4,61	10	32.3

*1995/96 évi tanulmányi versenyeken
elért eredmények*

Az első fordulón			A második fordulóba bejutottak (országos középöntő)	
összesen 42 tanuló jutott tovább:			Matematika*	Jancsovics Csaba és Szkalák István
Angol nyelv	4	Történelem	1	
Francia nyelv	1	Matematika	7	
Német nyelv	9	Kémia	4	*A többi tantár-gyakból a továbbjutottak nevei még nem ismeretesek.
Olasz nyelv	6	Biológia	9	<i>(felkészítő tanáruk Csák György)</i>
Orosz nyelv	1			

A házi orvos

Mindenki Dodó bácsinak hívta, talán az igazi nevét helyesen nagyon kevesen tudták. Úgy hívták: dr. Heissler Donát.

Egerben a cisztercieknél érettségizett 1933-ban, utána orvos lett. 1944-ig az Irgalmas kórházban dolgozott, s letette a sebész- szak-

vizsgát. A háború kisodorta az orosz frontra, ahol nagyon sok ember életét mentette meg. Sajnos testvérét nem, pedig alig 10 km-re volt tőle egy fogoly-táborban. Hadi-fogság után visszatért Egerbe, de a kórházban nem maradhatott, így körzeti orvos lett vidéken. 32 évig

szolgált bányásztelepülések egészsége érdekében, megszervezte a bányászok mozgásszervi betegségeinek gyógyellátását, fogászati kezelését. Éjt nappallá téve a rászorulók érdekében dolgozott. A nagyapám volt...

(Heissler Andrea)

Andrea a Gárdonyi Gimnázium 2.a ciszterci osztályába jár. Kedves hangú írásának szíven adunk helyet reménykedve, hogy a mai ciszterci diákok is megtalálják és megismerik gyökereiket

Tanáraink voltak . . .

BAGHY Osvát Zoltán

1898. május 1-jén Hevesen született. A Ciszterci Rend egri Főgimnáziumában végezte középiskoláját 1909/10-tanévtől, és egy év Zircen töltött noviciátus után 1918-ban érettségizett. Az egyetemi tanulmányait Budapesten a Pázmány Péter Tudományegyetemen – latin-magyar szakon, és a Bernardinumban működő Hittudományi Főiskolán folytatta 1918-1922 között. Áldozópappá 1922. július 30-án szentelték.

1922/23-ben a budai Szent Imre gimnáziumban gyakorló tanár. 1924/25 tanévben Egerben tanít, majd két évig Előszálláson segédlelkész. 1927/28 tanévtől egészen az államosításig tanár Egerben. A szétszórátás

után Budapestre kerül. Deáki Sándor rendtársa – visszaemlékezve erre az időre – írja: "...közel lakott hozzám, de csak ha az utcán találkoztunk, váltottunk néhány szót. Szívujja miatt lehangoltság érződött ki szavaiból. Senki sem volt otthon, mikor egy szívroham megölte – 1957. december 12-én. A Farkasréti temetőben a bátyjával közös sírhelyük volt." Ma a székesfehérvári ciszterci templom kriptájában nyugszik.

Latintanárom, magyartanárom volt

– emlékezik egy tanítványa

Sokszor írtam már emlékezést egykori tanárimról helyi sajtóban, egyházi kiadványokban, a Pedagógusok Lapjában. Az emlékezés alkalmán általában kerek születési vagy halálozási évforduló volt. Ez az emlékeztető írásom egyben-másban különbözik a korábbiaktól. Akiről szó lesz, annak a születési évét nem tudom. Számításom szerint a századforduló táján születhetett. Úgy hallottam, a rend erőszakos feloszlásának áldozata lett. Tény, hogy 1950 óta semmi hírt nem kaptam tőle vagy felőle.

Baghy tanár úr – polgári személyneve Zoltán, ciszterci rendi neve Osvát – II–IV. osztályban latinra, az V–VIII. osztályban magyarra tanított, tehát *hét éven át* volt tanárom. (Lehetséges volna ez a mai iskolában?) Az órákon kissé zárkózottnak érzetem, nehezen tudtam kommunikálni vele. A tízpercekben egészen másnak ismertem meg. Az iskolaudvaron nem járkált magányosan, mindig elbeszélgetett egyik két fiúval, igen szívélyesen. Különös szokása volt, hogy pénzt nyomott valamelyik diák kezébe: "Vegyél magadnak kiflit vagy perecet." Ha az utcán ciszterci diákkal találkozott, rendszerint megállította, kérdezett tőle ezt-azt, s elmondta neki, amit az órán nem: jólelkűen bírálta hibáit, tanácsokat adott (amelyek nem voltak mindig szerencsések). Többször lehetett a Széchenyi utcán látni, mint a város helyi jelességeit.

Gondolkodása, megnyilatkozásai eléggé eltértek a többi tanárétól. Sokmindent mondott, kijelentett diákjai előtt, amit mások nem vagy csak burkoltan. Az még nem mondható különösnek, hogy elítélte a németek felé rohanást, a faji "eszmet", azt megtette más tanárunk is, sőt, Bozóky Éva jeles írónk emlékezéséből tudom, hogy az angolkisasszonyok zárdájában is előfordult, – de hogy az órákon hosszú agitációs beszédeket tartott ellene, az meghökkentő volt azokban az években.

Amikor a fenyegető háború miatt gázvédelmi gyakorlatot tartottak az iskolában, a riasztásra készülve azt mondta (célozva arra, hogy az óra félbe fog szakadni): "Már megint gázolunk." A leventé-"oktatás"-nak az iskolákba való bevezetését a tanári karunk cisztercita tagjainak többsége ellenszenvvel fogadta (a világiakról ugyanezt nem mondhatom), de

csak ő jelentette ki nyíltan és határozottan, hogy a militarizálás a tudat peremére szorítja az emberi szellem értékeit (tegyük hozzá: a nemzeti értékeket is, hiszen azok az egyetemes értékrend részei).

Felhívta a figyelmünket arra, hogy a kárpátaljai ukránosság nem olyan egyértelműen hú a magyar államhoz, mint hivatalosan szónokolják. Ma ezt úgy mondanánk, hogy a rutén nacionalisták Kijev és Moszkva felé tekintettek – és ez igaz volt.

Sajátos gondolkodását, vélekedését, úgy magyarázom, hogy tanárim közül emberi háttér és kulturális háttér szempontjából ő volt a legmagyarabb.

Én is magyar szakos tanár lettem. Ebből a szempontból magyartanáromtól nem kaptam sok útravalót. Mégis volt egy jelentős nevelői gesztusa. Egyszer "elkapott" az utcán, és közölte velem: nincs olvasottságom, emiatt nem tudok jó magyar dolgozatot írni, s ha nem akarok már mint diák szellemi proletárként a sokadik rendbe szorulni, pótolnom kell a mulasztást. A jelentéktelennek látszó beszélgetés meglepő lendületet adott gondolkodásomnak. A szürke szavak hatására szinte egyik percről a másikra áttörtem azon a falon, amelyet az otthoni és társadalmi helyzet húzott körém. Azóta restséggel és hatalmasságokkal szembeállva harcolok a könyvért, amely nemcsak emberi öntudatomnak, hanem a világgal való kommunikálásomnak is fő támasza, serkentője. Szavai részben azért hatottak, mert a személyes példa erősítette őket: szinte félelmetes volt az olvasottsága.

Gyóntatóként nem ismertem meg, hellyel-közzel láttam misézni. Bizonyára pontosan végezte papi feladatait – ugyanúgy, mint azokat a tanári teendőket, amelyek pontosságot kívántak.

Amikor megkezdtem tanári pályámat, mindjárt az első napokban levelet írtam neki. Válaszában ezt olvastam: "A magyar ifjúságért nagyon sokat lehet tenni, eleget soha."

Nem abban a városban temették el, amelyben tanított. Úgy értesültem, hogy a Ciszterci Rend székesfehérvári templomának kriptájában nyugszik.

Dr. Bán Ervin

Ne arra törekedjünk, hogy önmagunkat megvalósítsuk, hanem értékeket valósítsunk meg magunkban.

Palos Bernardin

VARGA Bennó Gyula

Egerben született 1895. július 17-én. 1905-ben kezdte meg középiskolai tanulmányait a Ciszterci Rend egri Főgimnáziumában. A rend noviciátusába a VI. osztály elvégzése után lépett, majd egy év után, mint oblátus folytatta a gimnáziumot és 1914-ben érettségizett. Az egyetemi tanulmányait Budapesten, a Pázmány Péter Tudományegyetemen – természetrajz-földrajz szakon –, és a Bernardinumban működő Hittudományi Főiskolán végezte 1914-1918 között. Áldozópappá 1918. július 18-án szentelték. 1918/19-ben Hercegfalván, 1919/20-ban Előszálláson, 1920/21-ben Zircen segédlelkész. A tanári pályát Pécsen kezdte 1921-ben. 1924-től – egészen az államosításig, 1948-ig – Egerben természetrajz-földrajz tanára. Szétszórás után Debrecenbe került, ahol rokonai éltek. Itt halt meg 1964. március. 31-én. Újratemetése Egerben 1995. december 2-án volt a ciszterciek sírboltjába a Hatvani temetőben.

Varga Bennó tanár úr emlékére

A jó Isten nagyon szeretett minket, mert a gimnáziumban eltöltött 8 év alatt kiválóbbnál kiválóbb, embernél emberebb tanárokkal áldott meg bennünket. Ha valaki feltenné a kérdést: kit szerettem közülük a legjobban, igen nehéz helyzetbe kerülnek. Egy-egy tanárunk említésekor utólag páras lesz a szemünk. De ha Varga tanár úr kerül szóba, a meghatottság mellé el is mosolyodunk. Jönnek a történetek: "Emlékeztek arra, amikor...?" S fülünkbe cseng különös orrhangú beszéde, bemondásainak sora. Ezekből szeretnék most néhányat felvillantani, hogy megmutassam, miért is párasodik el a szemünk és utána miért is nevetünk!

Még a húszas évek végén történt, hogy tanulmányútra akart menni Olaszországba, a nyári vakáció alatt. Igenám, de szépszájú nyúl-tenyésztete volt a Nagyudvar feletti ún. Orgonásban. Kire hagyja szeretett nyulait távolléte alatt? Választása Vilmos bátyámra esett, aki szívesen el is vállalta gondozásukat. Varga tanár úr kiokította a napi etetésről, itatásról stb. Bátyám – úgy látszik – túl lelkiismeretesén végezte a vállalat, mert a tületetés vagy a szedett eledel nem megfelelő volta miatt néhány kedvence elpusztult. Amikor tan árúr hazajött, sírva számolt be a történetekről. Varga tanár úr megsimogatta a fejét és annyit mondott: "Köszönöm a fáradozásodat Nyulas!" Ettől kezdve bátyámat csak "Nyulas"-nak hívta.

A negyedik osztályban kémiát és ásványtant tanított nekünk. Az első órán a következőket mondta: "Figyeljétek jól meg az ásványokat, mert az évvégén ásvány-meghatározásból vizsga lesz. Felmutatok egy ásványt, – ez például pirit. Nem elégszem ám meg azzal, hogy valaki megnyalja és utána kijelentse: Ez nem só!"

Végig ő tanított bennünket természetrajzra is. Minden óra kezdet a várt módon zajlott le. Belépve az ajtón beleszagolt a levegőbe, aztán megszólalt: "Nyisátok ki az ólablakot!"

A természetrajzórák vidám, tréfás hangulatban teltek el legtöbbször. Ő is szerette a tréfát, a jó hangulatot, szellemes megjegyzéseivel fűszerezte is a feleletek bírálatát. Tudta rólam, hogy a természetrajz tudományért nem töröm össze magam. Felkészülésem legtöbbször – ha nem számítottam felelésre – a lecke egyszeri elolvasásából állott. Óráin általában a követ-

kező órák anyagába mélyültem el, esetleg egy izgalmas detektívregényt olvastam. Ilyenkor látva más irányú elmélyülésemet, hirtelen rám szólt: "No Hám!" Lassan feltápaszkodtam, közben a salátalapos – több generációt kiszolgált – könyvemből a megfelelő lapot az előttem ülő gallérjába tettem. Padszomszédom, Hortobágyi Pista megadta az alaphangot, azaz meg-súgta, honnan kell folytatni, mire én – időnyerés céljából – néhány krákogás után elkezdtem a felolvasást. Varga tanár úr nézett egy darabig, majd megszólalt: "Ne kottából! Kívelrül!"

Egy másik alkalommal ismét váratlanul felhangzott a "No Hám!" felszólítás. Azt sem tudtam, mit is kérdezett, egyáltalán hol is tartunk a felelésben. Kétségbeesett SOS jeleket adtam le. Ez abból állott, hogy bokán rúgtam Hortobágyi Pistát, majd segélykérően hátranéztem a mögöttünk ülő Tóth Pistára, Pataky Árpádra. Segítség azonban nem jött. Szótlanul álltam és bámultam Varga tanár úrra. Elmosolyodott és megszólalt jellegzetes hangján: "Keresztények sügátok!"

Utoljára a fronton szerzett sebesülésem miatt bottal kezemben látogattam meg. Akkor már Ő is nehezen járt. "Fiam – mondta – te előbb-utóbb eldobod a botot, nekem meg rövidesen még egy kell!" Mert akkor egyre már támaszkodott.

Bizony ilyen kilátásokkal került a rokonokhoz a rend feloszlása után Debrecenbe. Onnan írta: "A sváb kocsmáros A és B jelzésű borokat tart. "A" az "ardinaré", a "B" pedig a "bríma!". Sajnos, messze vagyunk Egertől, és itt csak "A" jelzésű borokat kap az ember!"

Hát ilyen *Ember* volt Varga Bennó tanár úr!

...Az égi tanáriszobában olvassa Varga tanár úr a róla szóló kis írást, megcsóválja fejét és odaszól Baghy osztályfőnök úrhoz: "Te Osvát, olvastad, hogy ez a Hám Lali mit ír rólam? Na csak jöjjön az osztályba, rögtön feleletet fogom! De nem a helyén, hanem a katedra mellett fog állni! Majd adok én neki "keresztények sügátok-ot!"

Tanár úr kérem én készülök!

(Hám Lajos)

Megjelent a "Jubileumi megemlékezés a 300 éves egri gimnázium (1689 - 1989) ciszterci múltjáról" c. dr.Farkas András által szerkesztett kéziratos kötetben.

Vargamyces aquaticus annak a mikroszkopikus gombafajnak a neve, melyet a Gödöllői Agrártudományi Egyetem docense, Tóth Sándor – 1935-ben érettségizett diáktársunk – fedezett fel és nevezett el. Ahogy az 1979-es akadémiai botanikai közleményekben olvashatjuk: *Hoc novum genus nominatum in memoriam JOSEPHI BENNONIS VARGA OCist, olim professoris historiae naturalis in gymnasio oppidi Eger (Comit. Heves, Hungaria), magistri auctoris dilectissimi.* – ... “és így... Bennó bácsi bevonult a halhatatlanságba.” – írta Kelecsényi Gábor diáktársunk.

(Hám László diáktársunk szíves közlése alapján)

●●●●● **BIOLÓGUS BARÁTOM HALÁLÁRA**

Elmentél te is, mint a többi, sorban,
tarisznyás társam, tündöklő barátom,
hallgattad fűben, fában és bokorban
az élet titkát. Visszanézve látom:

finom kezed matat kalitka-rácson,
itt fehér egér táncol, a sarokban
pár lomha teknős, amott lepkeszárnyon
csillan az alkonyfény, felgyúl s kilobban,

búcsúzó aranya fejedem áll meg, –
aztán rádcsurran ébenem az éjjel
s beborít lassan örök sötétséggel.

Ablakodból már nem látod a Várhegy
ormát ragyogni, de szemed kitágul
s visszanevet a csillag-szemhatárrul.

Ágoston Imre Julián OCist

●●●●● **Asztalos János – pócspetri plébános**

Október 17-én helyezték örök nyugalomra a mátraaljai Feldebrőn 85 éves korában elhunyt Monsignore Asztalos János pápai káplán, c. kanonokot.

Sok évvel ezelőtt, 1948. júniusában a rádióból és az országos napilapokból repült szét a hír: a bíróság halálra ítélte a "szörnyű tragikus" pócspetri lövöldözés halálos áldozatát okozó papot. Ezután sok évig, ha szóba került Asztalos János neve, mindenki csak annyit mondott: ő volt a híres pócspetri plébános.

Ki is volt Asztalos János? Szegény paraszt gyerek. Feldebrőn született, 1922-től az egri Szent Bernát gimnáziumban tanult. Itt érettségizett 1929-ben, Pataki Vidor tanár úr osztályában. Csak arra emlékezik e sorok írója, hogy "sorkosztos" volt és a ház asszonyától franciául tanult. Teltek-múltak az évek, elkerült Nyírségbe káplánnak. Ha megfordult Egerben, elmesélte, hogy az Isten háta megetté településekre vasárnap lóháton járt misét mondani. 1945-ben kinevezték Pócspetribé plébánosnak. Ez nagy megkönnyebbülést jelentett a családnak. Jánost szerették, mindenki ismerte a faluban.

De visszatérve a korra – 1948-ban a kormány hírhedt vallásellenes propagandába kezdett az egyházi iskolák államosítása érdekében. Pócspetriben is összegyűltek az emberek és tiltakoztak a törvény ellen – (Ezt láthattuk Ember Mária híres filmjében.) A tömeg hangulata a valóságban forróvá vált. Odakerült két rendőr is, és a forró hangulatban a náluk levő fegyvert – minden parancs nélkül – "kibiztosították" Ekkor még senki sem gondolt verekedésre, de a nagy tolongásban a fegyver elsült. A rendőrt – aki a pus-kát tartotta – érte a lövés: alsó testébe fűrődött és a

nyakán jött ki. Nagy kavarodás támadt. Megindult az ügy "felgöngyölítése". Felment az ügy Rákosiig és elhatározták, ebből "lázadást" formálnak, ország-világ elé tárják a halált okozó tüntetést. Az összes kormánypárti újságok harsonázták: legyen halálos ítélet

Pócspetriben! Királyfalvi Miklós községi irnokot és Asztalos János plébánost halálra ítélik és több más "bűnöst" is súlyosan megbüntették. Királyfalvi Miklóst kivégezték, Asztalos János halálbüntetését életfogy-tiglani börtönre változtatták.

Mi volt ennek az ítéletnek politikai háttere? A fő "ellenség" Mindszenty primás volt, de őt nem sikerült elhallgattatni. Úgy gondolták, bíróság elé állítják Mindszentyt és ezzel elhallgattatják a vallásoktatás híveit is. Kapóra jött a pócspetri ügy: "kipróbálták" hogyan reagál a közvélemény? Asztalos János rehabilitációs perének ügyvédje elmondotta, hogy Olti is – az egykori bírósági elnök, aki a halálos ítéletet kihirdette – megerősítette: ez "így lehetett".

Asztalos János hét évet ült – főként a váci börtönben. Se olvasni, se írni nem tudott, mert nem volt szabad. Elmondotta később, hogy milyen rendszeresen igyekezett fizikai erejét, szellemi energiáját is fenn-tartani. A rabkenyérből olvasót formált; imádkozott és a hozzá közeliak követték imádságait. Végül 1956-ban ki-szabadult – hét kemény év után. Ment haza Feldebrőre.

1956 karácsony táján bújkálva bejött Egerbe. Itt mondtuk neki: mi mindenkit lebeszélünk arról, hogy külföldre menjen. Magyarok vagyunk, viseljük el a kemény próbát, de – az Istenre kérünk téged – ne maradj itt, mert ha elkapnak, újra bebörtönöznek. Február táján az akkori Jugoszlávián keresztül Ausztriába, majd Rómába vitt az útja. Rómában az odamekült magyarok lelkiatyja lett. Olaszul is kitűnően megtanult, a nyelvek "ragadtak rá". Folyékonyan beszélt németül is – egy könyve Bécsben jelent meg német nyelven. Rómában 1972-ig maradt. Innen Bajországba, Ganghofenbe ment, ahol mint káplán gyóntatott, temetett, keresztelt – a hívek nagyon szerették. Aki járt Ganghofenben elmondhatja: egy kis otthont teremtett a magyaroknak. Lett légyen az me-

nekült, kivándorolt– mind megpihenhetett eb-ben az otthonban. Az anyagi költségeket is őmaga fedezte.

Magyarországon még mindig nem volt szabad róla beszélni. Ha az ember azt mondta: Asztalos János a pócspetri pap – az arcok megmerevedtek. Híva-talosan és nemhívtalosan senki sem beszélhetett róla.

1989. évben, hosszas procedúra után tért vissza, Feldebrőn élt. Jöttek hozzá Németországból: hívek,

papok és mások is látogatták. Majd jelent-keztek a súlyos betegség tünetei és lassan, fokoza-tosan élete befejeztetett...

Kovács Endre o. cist., egri segédpüspök temette. Pócspetriből is 40 hívő jött a temetésére. *Requiescat in pace, nyugodjék békében!*

(Dr. Ringelmann Béla)

hírek...hírek...hírek...hírek...

■ **Varga Bennó** tanár úr újratemetése december 2-án volt a Hatvani temetőben. Közel 50 diáktársunk gyűlt össze – egriek és távoliak –, hogy emlékezzenek volt tanárakra, osztályfőnökökre, s elbúcsúzzanak tőle. A temető kis kápolnájában a gyászmisét Keszthelyi Ferenc OCist, váci püspök celebrálta, concelebránsok: dr. Kovács Endre OCist, egri s. püspök, Mozsai Tádé OCist, házfőnök és Deli János lajosvárosi plébános voltak. A temetési szertartást dr. Kovács Endre végezte. A tanítványok nevében pedig dr. Bereczkei Ottó diáktársunk vett búcsút. Varga tanár urat a ciszterciek sírboltjába helyezték. Közelében nyugszik édesanyja.

■ **A váci püspököt** – Keszthelyi Ferenc OCist, diáktársunkat – látogatták meg a Budapesten lakó egriek október 11-én. A meghívás 10 órára szólt, és ekkorra 20-an gyűltünk össze a püspöki székház bejáratánál. Feri igen kedves közvetlenséggel fogadott, majd közösen részt vetünk szentmisén a székház kis kápolnájában. Utána bejártuk – püspöki idegenvezetés mellett – a sok szobából álló, és az elődök által igen szépen berendezett, a sötét évtizedeket jól átvészelt épületet. A sétát a gyönyörű őszi színekben pompázó kertben fejeztük be. Megtekintettük még a nemrégiben elkészült oktatási központot, majd a látogatás jó hangulatban elfogyasztott ebéddel ért véget. Mikor elbúcsúztunk és haza indultunk, egyöntetű volt a vélemény: házi-gazdánkban igen kedves, közvetlen diáktársunkra találtunk, és mindnyájan nagyon örültünk ennek a szép napnak. Mint később megtudtam, jól érezte magát közöttünk a házigazda is – mondván – ilyen látogatásra jövőre is szól a meghívás.

■ **Foglaristák találkozója** 1995. szeptember 23-án, egy szép őszi napon gyűltek össze az ős hajú "foglaristák" a mai Szent József diákotthonba az igen szimpatikus és fiatal Juhász Ferenc (1955, 1979) – akit 1994. nyarán nevezett ki érsek úr a diákotthon igazgatójává – szíves meghívására. Volt köztünk, aki 1925-ben érettségizett, de többen voltak "fiatalok" akik nem is fejezhették már be az iskolát a cisztercieknél. 30-35-en gyűltünk össze az ország különböző vidékéről. Nem voltunk sokan, de örültünk egymásnak, a kedves vendéglátásnak, s annak, hogy ismét van egy egyházi kollégium. Kicsit furcsa volt, hogy évközben üres volt a kollégium, de a mai világban hétvégeken hazautaznak a gyerekek.

A találkozó a régi földszinti kápolnában a volt foglarista papok koncelebrációs miséjével kezdődött, ahol a helybéli diáktársunk Valuch István foglalta szép szavakba mindnyájunk érzéseit és gondolatait.

Ezután a Direktor úr adott egy kis tájékoztatót a mai Foglár életéről. Elmondotta, hogy ma 7 iskolába jár a kollégium 120 diákja. (A mi időnkben alig akadt egy-két nem ciszterciekhez járó diák.) Ez a sokrétűség – mondotta – jó dolog, hiszen így jól megismerik a diákok egymás iskolájának és szakterületének dolgait.

1993-ban került a kollégium ismét az egyházmegye tulajdonába és kezelésébe. Akkor mindenkit "szőröstül-bőröstül" átvettek. Az idej tanévben a felvétel feltétele már a szellemiség elfogadása volt, vagyis, hogy a vallási kérdésben nyitottak-e, van-e készség bennük a hitre? Komoly igény van az egyházi kollégiumra, talán komolyabb mint az iskolára. Ez évben 37 elsőst vettek fel, 12-13 főt kellett elutasítani. 6 nevelő tanár van, nagy konyha működik, mivel nem csak a kollégiumnak főznek. Az államtól kapott norma (6700 Ft/fő) csak az alkalmazottak bérét – a járulékokkal együtt – fedezi. Az ismertető után az öregdiákok körbejártak a még öregebb kollégiumban –hiszen már az 1800-as évek közepétől fogad diákokat –, és megállapították, hogy nem sok minden változott 50 év óta. Jól esett látni, milyen rend és tisztaság volt mindenütt.

A megjelenteket a régi József-napokra emlékeztető remek ebéddel látta vendégül az igazgató, és utána még egy kis beszélgetés következett.

■ **Újabb novícius** öltözött be Zircen: Nagygyörgy László Vendel, aki a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye papja (1931, 1956). Noviciátusát Budapesten a ciszterci plébánián tölti.

■ **Örök fogadalmat** tett Zircen 1995. december 27-én Tóth Zsolt Ipoly, aki teológiai tanulmányait elvégezte. Jelenleg Székesfehérvárott a ciszterci gimnáziumban gyakorló hittanár. 1996. január 26-án, a szent rendalapítók – Róbert, Alberik, Harding Szent István – ünnepén szenteli őt diakonussá Keszthelyi Ferenc Jeromos OCist, váci megyéspüspök.

■ **A zirci apátság káptalanja** 1995. december 28-án volt a budapesti Szent Imre Rendházban, ahol a káptalan megerősítette a ciszterci gimnáziumokban való jelenlétük folytatását. A jelenlevők 40 ünnepélyes fogadalmast képviseltek.

Az öregdiákok nagy örömmel hallják ezt a hírt, hiszen újraindult Szövetségünk legfontosabb célki-tűzésének a megerősítését látják benne. Kezdeti lelkesedésünk – tapasztalva a nehézségeket – sokszor alábbhagy, de amíg

élünk, minden erőnkkel támogatnunk kell újjáteremtődő iskoláinkat, Istent kérve: adjon mindig munkásokat a szőlőbe.

■ **Előadás-sorozat** szervezésébe kapcsolódott be a diákszövetségünk: a Keresztény Értelmiségiek Szövetségének Egri Csoportjával együttműködve. Így régi tervünk valósulhatott meg: a tagságot összefogó és aktívizáló, a mai keresztény értelmiséget foglalkoztató kérdésekről szóló előadások szervezése. November 24-én az érseki székház (Széchenyi u. 5.) közösségi termében **dr. Seregély István** egri érsek, diákszövetségünk tiszteletbeli társelnöke *“Az elkötelezett keresztény élet és az Egyház az ezredforduló küszöbén”* címmel tartott előadást, amelyen többek között szövetségünk mintegy 30 tagja vett részt.

Az elmúlt évtizedek alatt felnőtt két generáció bár megszerezte a saját életének irányításához szükséges ismereteket, és megtanulta szakmáját, de elvesztette reális ítélőképességét, az őt ért teljesen egyoldalú ideológiai befolyás alatt. – írja az Egriport-ban B.Cz.M. az előadásról szóló beszámolójában. – S azok, akik erre az európai emberek számára teljesen idegen világnézetre építették fel életüket, most hitetlenkedő csalódottsággal élnek meg ennek gazdasági és erkölcsi összeomlását... Erősen elterjedt a társadalomban a nézet: a vallás mindenkinek a magánügye. “A kereszténység és a hitélet nem magánügy. Az az emberiség közügye! –mondotta az előadó – Nem mindegy ugyanis annak az embernek, aki életét a Krisztus által kinyilatkoztatott erkölcsi törvények megtartásával éli, hogy vele szemben álló embertársa mi szerint él és hogyan gondolkodik. A keresztény hit törvényeinek és igazságainak semmibevétele tönkreteszi a társadalmat.” – Hitelessé tette az elmondottakat az előadó a saját pápi életére vonatkozó vallomásával.

■ **Diákszövetségünk elnöksége** 1995. utolsó negyedévében is minden hónap első hétfőjén tanácskozott Tádé atya, rendházfőnök szobájában. – Egy-két tárgyalási téma:

– ■ Pesten élő öregdiákok panaszkodtak, hogy a nyáron tapasztaltak szerint a ciszterciak sírhelye a Hatvani temetőben igen elhanyagolt állapotban volt. – Kovács Jenő diáktársunk beszámolt arról, hogy ma már rendezett a sírbolt környezete. A jövőben pedig Tádé atya folyamatosan gondot fordít a sír-gondozásra.

– ■ A templom tetőjavításáról Tádé atya, házfőnök rendszeresen tájékoztatást adott: ez évben az anyagbeszerzés folyik, (a vörösréz-fedőlemez és más építőanyagok már megvannak), a felújítási munkát pedig tavasszal végzik el. Elhatároztuk, hogy a támogatók segítségét a szövetség egy kis emlékfüzetrel köszöni meg, mely dr. Lékai Lajosnak, egykori tanárunknak a templomról írt kis tanulmányát tartalmazza. *Külön köszönjük Molnár József festőművész-diáktársunknak a füzethez készített rajzát, és Keller Gyula diáktársunknak a füzetek sokszorosítási munkáját.*

– ■ Az egri testvér-diákszervezetekkel közösen megbeszéltük: mit tehetnénk a jövő évi millecentenáriummal kapcsolatosan? Elhatároztuk a tanuló ifjúság részére pályázat kiírását *Szent István és Eger* témakörben; tervezzük egy közös ünnepség megtartását várhatóan kora ősszel; szorgalmazzuk egy *Szent Istvánról* szóló színmű előadását az egri színtársulat, esetleg a tanuló ifjúság közreműködésével.

– ■ Az iskola és a rendház támogatását szolgáló alapítványunk a Gárdonyi Gimnázium támogatására egy telefax és üzenetrögzítő beszerzéséről döntött.

– ■ Tádé atya és Csák György tanár úr rendszeresen beszámoltak az iskoláról, s így számunkra is egyre ismeretesebb lesz a mai gimnáziumi élet, ami – és erre ügyelnünk kell – nem a mi iskolai életünk folytatása.

■ **Molnár József** festőművész diáktársunk tárlatát Budapesten a Bocskai galériában – a kiállító kedves hívására – jó pár öregdiák kereste fel októberben. A megnyitón Bánffy György ismert színész-diáktársunkat hallhattuk. Szép képet láthattunk budai ciszterci templomról és -iskoláról.

†††††† HALOTTAINK ††††††

Elhunyt ciszterci öregdiákok:

Asztalos János (1929) – Feldebrő,
Bencze Imre (1936) – Budapest,
Bene Ferenc (1944) – Nyíregyháza,
Gedeon József (1939) – Budapest,

Konkoly-Thege Miklós (1940) – Eger,
Petrovics Barnabás (1939) – Eger,
Tóth Ferenc (1928) – Budapest,
Turányi István (1934) –Pierrfon, Quebec, Canada.

Requiescant in pace!

Ha a legközelebbi Egri FEHÉR/FEKETE hírekben közölnivalód lenne, légy szíves írd meg vagy telefonáljál Wolsky Agenor, 3300 Eger, Kertész u.34. tel.:(36) 317 420 ill. Oláh Gyula, 1114 Budapest, Bartók Béla út 25.III.5/A. tel:(1) 165 9374 – címére.